

SANKTHANS 2009

Tak, fordi jeg har fået lov at holde sankthanstalen her hos jer i grundejerforeningen Blomstervænget. Jeg hedder Helge Christiansen og har boet i Bildsø næsten hele mit liv. Min oldefar var ejer af Egebæksgård på Pilevej kun 300 m herfra, og der er min farfar født og havde sit barndomshjem. I mange år har jeg studeret egnens historie, så min tale bliver mest om dette dejlige sted, hvor vi er samlet i aften til sankthansbål.

På gamle kort kan man se, at engang har vejen fra Korsør til Kalundborg gået lige her forbi. Den fulgte kysten fra Næsbystrand til omkring ved den nuværende Lillerisvej. Der drejede den på skrå ind i landet mod Drøsselbjerg. Den vej, der nu hedder Drøsselbjergvej blev først lavet omkring 1880.

Lige her ved de sommerhuse der har de højeste numre på Krokusvej, lå der i mange år en feriekoloni, ejet af pastor Niels Dael. Men hvem var han? Han levede fra 1857 til 1951, og han var 40 år gammel, da han i 1897 vendte hjem fra 11 års præstegerning blandt danske udvandrere i Argentina. Han blev ansat som præst for Høve valgmenighed og fra 1904 også i Havrebjerg valgmenighed.

I 1908 købte han gården Liselund ved Slagelse og begyndte en menighedsskole der. Det lykkedes ham at skabe et grundtvigsk-kirkeligt kulturcentrum, hvor der siden 1909 er afholdt møder med deltagelse fra alle kirkelige kredse. Her er blevet holdt foredrag af landets bedste talere, og de samler ikke blot egnens folk, men også folk fra det øvrige land. Niels Dael tog bolig på Liselund, men fortsatte som valgmenighedspræst lige til 1943, hvor han gik af. Han døde i 1951 og ligger begravet i Liselunds have. På hans mindesten står der TAK, TAK, TAK. De ord, han sagde så tit.

I 1912 købte han en 5 tønder land stor ubebygget strandlod, matrikel nummer 19 e, her ved Kirke Stillinge Strand. Sælgeren var gårdejer Hans Nielsen Hansen, og købesummen var 5.000 kr. Samme år lykkedes det ham at erhverve yderligere 5 tønder land, matrikel nummer 16 e, så han fik en 10 tønder land stor strandgrund med ca. 260 m kystlinie. Han fik straks bygget sig et 80 m² stort stråtækt hus. Det havde en åben veranda med gavlen ud mod vandet, og på loftet var der 5 soveværelser. Det blev forsikret for 5.500 kr., så det har nok kostet en lignende sum at bygge. Det kom til at hedde Liseleje. Sommerhusene skulle have navne, for der var ingen vejnavne eller husnumre dengang. Huset ligger der stadig på adressen Krokusvej 9, det stråtækte hus, vi kan se herfra.

I 1925 byggede Niels Dael en feriekoloni nær strandloddens nordlige skel og ca. 120 m fra sit eget hus. Det var en 14 m lang bygning, som lå parallelt med kysten. Den var indrettet med spisesal, køkken og 2 værelser. Vinkelret på denne bygning blev der bygget en sovesal med 48 faste senge. Desuden var der et udhus med toiletter og rum til cykler. I alt 176 m² bygninger, som 19. juli 1925 blev vurderet til 9.000 kr. Imellem kolonien og sit eget hus byggede Dael yderligere 4 sommerhuse i årene 1931 til 1936. Disse blev udlejede, et af dem til valgmenighedspræst Morten Larsen fra Holstebro. Han var med i arbejdet ved menighedsskolen på Liselund. Dette hus brændte i 1965, og der blev bygget et nyt året efter. Et andet af husene fik jeg foræret til nedrivning i 1968. Det var det, som lå nærmest kolonien.

Brædderne kunne jeg bruge til kornmagasin hjemme på min gård.

Dael udlejede mange sommerhusgrunde. I 1945 var der udlejet 23 stk. Efter hans død fortsatte hans enke, Amelie Dael, med at udleje og sælge grunde. I 1960 var der udlejet 29 og solgt 5 grunde.

Amelie Dael døde i 1965, og i 1968 fik lejerne mulighed for at købe deres grunde. Kolonien blev revet ned, og pladsen, den havde ligget på, blev delt til 4 sommerhusgrunde i 1975.

En af de piger, som husker feriekolonien, er fru Bodil Kirketerp fra København. Hun fortalte i et brev til mig:

" Da jeg var 8-10 år gik jeg i syskole sammen med min storesøster hos daværende sognepræst Axel Rosendals kone i Sct. Stefans Kirkes menighedslokaler på Nørrebro i København. Axel Rosendal blev senere biskop. En dag henvendte fru Laura Rosendal sig til vore forældre og tilbød os plads på kolonien. Det har været omkring 1933. Så vidt jeg husker, var vi der 3-4 somre, 14 dage ad gangen. Vi var mange børn, kun piger. Man kunne kun komme der indtil konfirmationsalderen. De fleste af pigerne kom fra det, man den gang kaldte mayonnaisekvarteret, Laksegade og Hummergade og fra Borger- og Adelgade, som den gang havde elendige bygninger med mange baggårde. Der var en kordegn T.H.Lauritsen ved Marmorkirken, som gjorde et stort socialt arbejde. Hans kone, fru Lauritsen, ledede sommerlejren, og hun fik i nogle år hjælp af sin søster, som jeg mener talte svensk. Pastor Daels kone var også svensk.

Hver dag om formiddagen kom der en vogn med vores middagsmad, altid 2 retter. Det var gårdfolk fra valgmenigheden i Havrebjerg, der skiftedes til at lave mad og bringe den ud til os. De kom selv i hestevogn med maden, og så blev de og spiste med, så de kunne få fade og gryder med hjem igen. Blandt disse gårdfolk var et par i folkedragter, der var meget smukke og blev beundret af alle pigerne.

Hvorledes dagen gik, husker jeg ikke i enkeltheder. Vi gik i vandet mindst 2 gange om dagen. Der var megen plads at røre sig på, hele stranden i godt vejr. Og ellers var der i gården et overdækket halvtagshus med faste borde og bænke. Her kunne vi sidde og spille forskellige spil. Jeg husker også, at vi sang meget," sluttede fru Bodil Kirketerp.

Min far, Otto Christiansen, har fortalt, at da han tjente hos Frandsen på Holmegård i Havrebjerg i 1921, var han flere gange kørende med hest og vogn til Liselund for at hente pastor Dael. De kørte så til Havrebjerg Valgmenighedskirke, og efter middagsmad på Holmegaard tilbage til Liselund. Min far huskede Dael som en mand, der var meget ligetil at snakke med. Han havde første gang hørt Dael på Vallekilde Højskole og senere på Liselund og i Havrebjerg. Som præst var Dael ikke helt almindelig, midt under en prædiken kunne han stoppe op og stå stille i måske 5 minutter med hænderne for øjnene. Så havde han "ladet op" og kunne fortsætte sin prædiken.

Man må undre sig over, hvordan Dael fik penge til at købe Liselund med ca. 8 tønder land landbrug til og senere 10 tønder land strandgrund med 6 huse, men forklaringen er vist nok, at han med held og dygtighed spekulerede på Børsen. Nogle gange var det sammen med provst Bondesen i Stillinge. Økonomisk sans havde han i hvert fald. I Havrebjerg valgmenigheds jubilæumsbog fra 1979 fortælles det, at Dael engang havde inviteret en fremmed præst til at tale ved vintermøderne på Liselund. Den sidste dag stod de og skulle tage afsked, og Dael sagde sit sædvanlige, hjertelige "tak, tak, tak."

Den fremmede taler havde måske ikke regnet med honorar, men dog at få sine rejseudgifter dækket, så han sagde: "Så mangler vi bare det økonomiske?" Men Dael afbrød ham og sagde: "Nej, nej, De har været vor gæst, De skal sandelig ikke betale for opholdet."

Den fremmede blev så forbløffet, at han bare kunne sige: "Tak, tak, tak."

Jeg vil slutte her. Tak for opmærksomheden.